

ĐÓNG GÓP CỦA NĂNG SUẤT CÁC NHÂN TỐ TỔNG HỢP (TFP) VÀO TĂNG TRƯỞNG KINH TẾ TỈNH BÌNH ĐỊNH

*Lê Oanh Trường**

Bình Định là một trong 5 tỉnh, thành phố ở khu vực duyên hải Nam Trung Bộ, nằm trong vùng kinh tế trọng điểm Miền Trung. Bình Định có vị trí địa kinh tế đặc biệt quan trọng trong việc giao lưu với các quốc gia ở khu vực và quốc tế; nằm ở trung điểm của trục giao thông đường sắt và đường bộ Bắc - Nam Việt Nam, đồng thời là cửa ngõ ra biển Đông gần nhất và thuận lợi nhất của Tây Nguyên, Nam Lào, Đông Bắc Campuchia và Đông Bắc Thái Lan thông qua Quốc lộ 19 và cảng biển quốc tế Quy Nhơn. Trong những năm qua, kinh tế Bình Định đã đạt được những thành tựu rất quan trọng. Tốc độ tăng tổng sản phẩm của tỉnh, thành phố (GRDP) luôn cao hơn mức bình quân chung của cả nước. Cơ cấu kinh tế có sự chuyển biến tích cực. Bên cạnh đó, còn phải kể đến những thay đổi theo chiều hướng tiến bộ rõ rệt trong nhận thức về năng suất và chất lượng nói chung và vai trò của năng suất các nhân tố tổng hợp (TFP - Total Factor Productivity) nói riêng. Tuy nhiên, kinh tế Bình Định phát triển chưa thực sự vững chắc, tiềm ẩn nhiều nguy cơ làm chậm tốc độ tăng trưởng, vừa không bền vững. Điều đó được phản ánh qua tính toán và phân tích về sự đóng góp của TFP vào GRDP tỉnh Bình Định thời kỳ 2006 - 2014.

1. Thực trạng năng suất các nhân tố tổng hợp (TFP) của kinh tế Bình Định

Hiệu quả hoạt động kinh tế được đánh giá qua xem xét việc sử dụng các yếu tố đầu vào là vốn và lao động. Nhờ tác động tổng hợp của các nhân tố được phối hợp trong quá trình tổ chức quản lý sản xuất mà tạo ra giá trị gia tăng mới cao hơn. Như vậy, trong phần giá trị gia tăng tạo ra, ngoài phần đóng góp của nhân tố đầu vào là vốn và lao động, người ta còn thấy một phần giá trị mới do bộ phận vô hình tạo ra. Phần giá trị mới này phản ánh việc tăng chất lượng tổ chức lao động, chất lượng máy móc, vai trò của quản lý và tổ chức sản xuất, sức cạnh tranh của sản phẩm... được gọi

chung là TFP. Năng suất các nhân tố tổng hợp chiếm tỷ trọng cao trong đóng góp vào tăng trưởng kinh tế sẽ đảm bảo duy trì được tốc độ tăng trưởng dài hạn và tránh được những biến động kinh tế từ bên ngoài.

Trên phương diện tính toán, TFP chỉ phần trăm tăng GRDP sau khi trừ đi phần đóng góp của tăng số lượng lao động và vốn. Xét ở góc độ các yếu tố đầu vào, một nền kinh tế đạt được tăng trưởng dựa chủ yếu vào 3 yếu tố chính: Vốn (K), Lao động (L) và năng suất các nhân tố tổng hợp (TFP). Với cách tiếp cận này, hàm sản xuất có dạng:

$$Y = F(K, L, TFP)$$

* Cục Thống kê tỉnh Bình Định

Trong đó:

Y là thu nhập của nền kinh tế (GRDP).

Từ mô hình trên, công thức tính tốc độ tăng TFP (I_{TFP}) do Tổ chức Năng suất Châu Á đưa vào áp dụng có dạng:

$$I_{TFP} = I_Y - (\alpha \cdot I_K + \beta \cdot I_L)$$

Trong đó:

I_{TFP} là tốc độ tăng của năng suất các nhân tố tổng hợp;

I_Y là tốc độ tăng giá trị tăng thêm (hay GRDP);

I_L là tốc độ tăng của lao động; I_K là tốc độ tăng của vốn;

α và β là hệ số đóng góp của vốn và lao động. Hệ số β bằng tỷ số giữa thu nhập của người lao động và giá giá trị tăng thêm, còn $\alpha = 1 - \beta$.

GRDP của tỉnh thời kỳ 2006 - 2010; 2011 - 2014 và chung cho thời kỳ 2006 - 2014 với

mức tăng bình quân là 10,8%; 9,13% và 10,05%. Đây là mức tăng trưởng khá cao trong điều kiện môi trường kinh tế vĩ mô có nhiều biến động, gây tác động xấu đến nền kinh tế Việt Nam nói chung và Bình Định nói riêng. Trong 3 yếu tố vốn, lao động và TFP đóng góp vào mức tăng GRDP, yếu tố đóng góp làm tăng GRDP chủ yếu do tác động tăng vốn (63,78%). Yếu tố lao động đóng góp thấp nhất vẫn có xu hướng tăng từ 12,29% thời kỳ 2006 - 2010 tăng lên 15,38% trong thời kỳ 2011 - 2014. Đóng góp của TFP vào GRDP của Bình Định đã có xu hướng tăng lên nhưng thấp hơn so với bình quân chung cả nước, thời kỳ 2006 - 2010 đạt 21,94% tăng lên 24,3% trong thời kỳ 2011 - 2014 và bình quân thời kỳ 2006- 2014 là 22,64% (TFP của Việt Nam giai đoạn 2003-2008 là 28,2% (Nguyễn Ngọc Sơn, 2008)). Bên cạnh đó, thời gian qua, tỷ trọng giá trị sản phẩm công nghệ cao trong GRDP của Bình Định còn thấp. Thêm vào đó, chất lượng nguồn lao động chưa đáp ứng yêu cầu phát triển.

Bảng 1: Đóng góp của các nhân tố tới tăng trưởng chung GRDP

	Tốc độ tăng GRDP (%)	GRDP tăng do tăng TSCĐ (%)	GRDP tăng do tăng lao động (%)	Tốc độ tăng TFP (%)	Tỷ phần đóng góp của tăng TSCĐ (%)	Tỷ phần đóng góp của tăng lao động (%)	Tỷ phần đóng góp của TFP (%)
Bình quân thời kỳ 2006-2010	10,80	7,10	1,33	2,37	65,78	12,29	21,94
Bình quân thời kỳ 2011-2014	9,13	5,51	1,40	2,22	60,32	15,38	24,30
Bình quân thời kỳ 2006-2014	10,05	6,41	1,37	2,28	63,78	13,58	22,64

Nguồn: Tính toán của tác giả từ Niên giám và các báo cáo của Cục Thống kê Bình Định

Sự phân tích mối tương quan giữa tốc độ tăng trưởng GRDP với sự đóng góp của TFP vào GRDP Bình Định qua kết quả tính toán ở bảng trên đã cho thấy:

Thứ nhất, tốc độ tăng năng suất các nhân tố tổng hợp (TFP) thời kỳ 2006- 2010 là 2,37%; thời kỳ 2011 - 2014 giảm xuống 2,22% là do ảnh hưởng của khủng hoảng kinh tế thế

gười làm cho bình quân thời kỳ 2006 - 2014 là 2,28%. Tuy nhiên, tỷ phần đóng góp của TFP vào GRDP Bình Định đã tăng lên, cụ thể: thời kỳ 2006 - 2010 là 21,94%; thời kỳ 2011 - 2014 là 24,30%; bình quân cả thời kỳ 2006 - 2014 là 22,64%.

Thứ hai, trong các nhân tố đóng góp vào GRDP của Bình Định, vốn và lao động vẫn chiếm tỷ trọng lớn. Thời kỳ 2006 - 2010, vốn và lao động chiếm tỷ trọng là 78,06%, TFP là 21,94%; thời kỳ 2010 - 2014, vốn và lao động tỷ trọng là 75,7%, TFP là 24,3%. Bình quân thời kỳ 2006 - 2014, vốn và lao động chiếm tỷ trọng là 77,36%, TFP chiếm 22,64%. Mặt khác, tỷ trọng vốn cao trong GRDP của Bình Định cũng phản ánh hiệu quả sử dụng vốn đầu tư thấp. Như vậy, tăng trưởng GRDP của Bình Định trong những năm qua vẫn lệ thuộc nhiều vào sự gia tăng vốn đầu tư. Sự tăng trưởng này không bền vững.

2. Kết luận

Như vậy, vấn đề cần quan tâm không chỉ là tốc độ tăng trưởng GRDP, mà quan trọng hơn là hiệu quả cuối cùng. Hiệu quả kinh tế,

xét cho đến cùng chính là năng suất lao động, nhưng không phải năng suất lao động nói chung, mà là TFP. Tức là cần đổi mới mô hình tăng trưởng, chuyển mô hình tăng trưởng kinh tế từ chiều rộng sang chiều sâu, gia tăng sự đóng góp của nhân tố TFP vào GRDP. Tuy nhiên, sự tăng trưởng kinh tế của Bình Định do tăng TFP đóng góp vào GRDP còn ở mức khiêm tốn. Chính vì vậy, ở một góc độ nào đó có thể nói rằng sự tăng trưởng kinh tế chưa thật vững chắc. Để Bình Định trở thành tỉnh có nền công nghiệp hiện đại và là một trong những trung tâm phát triển về kinh tế - xã hội, đóng góp tích cực vào sự phát triển của Vùng kinh tế trọng điểm miền Trung và cả nước (*theo Quyết định số 54/2009/QĐ-TTg ngày 14/4/2009*), trong giai đoạn tiếp theo, Bình Định cần nâng cao tốc độ tăng của TFP dựa trên cải thiện các yếu tố đóng góp vào TFP như: giáo dục và đào tạo, phát triển KH&CN, kích thích phát triển sản xuất v.v... đặc biệt là nâng cao mức đóng góp của nhân tố khoa học và công nghệ. Giải quyết tốt vấn đề này sẽ tạo ra khâu đột phá trong việc đổi mới mô hình tăng trưởng kinh tế của Bình Định hiện nay.

Tài liệu tham khảo:

1. Niêm giám Thống kê Cục Thống kê tỉnh Bình Định qua các năm;
2. Thủ tướng Chính phủ, Quyết định số 54/2009/QĐ-TTg ngày 14/4/2009 của Thủ tướng Chính phủ về Phê duyệt Quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế - xã hội tỉnh Bình Định đến năm 2020;
3. Nguyễn Ngọc Sơn, Tiết kiệm - đầu tư và tăng trưởng kinh tế ở Việt Nam, 2008;
4. Tổng cục Thống kê, Bảng cân đối liên ngành I/O 2007;
5. PGS.TS Tăng Văn Khiên, Tốc độ tăng năng suất nhân tố tổng hợp - phương pháp tính và ứng dụng, NXB Thống kê, 2005;